ಎಂ. ಎಂ. ಮೀನಾಕ್ಷಿ

ಕೊಡಗಿನ ಎರಡು ಅಪೂರ್ವ ಶಾಸನಗಳು

ಕೊಡಗಿನ ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಪಾಲೂರು ಮತ್ತು ಭಾಗಮಂಡಲಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ದೊರಕಿವೆ. ಪಾಲೂರಿನ ಶಾಸನವು ಅಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾ ಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿದೆ. ಎರಡನೆಯದು ಭಾಗ ಮಂಡಲದ ಭಗಂಡೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಎರಡೂ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಶಿಲಾ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಇವುಗಳು ಕುತೂಹಲಕರವಾದ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿ ಯುತವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳ ಪಾಠವನ್ನು ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾದ ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ; ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸ ಲಾಗಿದೆ.[1]

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಈ ಶಾಸನಗಳ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕೃತ, ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಂ ಮತ್ತು ತುಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಒಂದೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳ ಸಿರುವುದು ಅಪರೂಪವೇ ಸರಿ. ಎಲ್ಲ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವಂತೆ ಪಾಲೂರು ಶಾಸನವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವಿನಾಯಕ, ಗುರು, ದೇವಿ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿಯರನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಗಮಂಡಲದ ಶಾಸನವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಗುರುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಸಾಲುಗಳೂ ಎರಡ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೊಂದು ಸಾಲುಗಳೂ ಇವೆ.

ಶಾಸನಗಳ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿರು ವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶ. ಗ್ರಂಥ, ಮಲಯಾಳಂ, ತಮಿಳು ಮತ್ತು ವಟ್ಟೆಳುತ್ತು ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಶಾಸನ ದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಇದೂ ಕೂಡಾ ಕುತೂಹಲಕರ ವಾದ ಮತ್ತು ಅಪರೂಪದ ಸಂಗತಿ. ಈ ರೀತಿ ಸಣ್ಣ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ.

ಈ ಎರಡೂ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೋಧರೂಪ ಭಗವರ್ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಇವನು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ವರ್ಷದ ಅವಿದ್ಯಾಮೃತ್ಯು ಭಟ್ಟಾರಕರ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಪಾಲೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬೋಧರೂಪ ಭಗವರ್ ಪುರು ಷೋತ್ತಮ ಪರ್ಷದ್‌ಗೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನು ಯಾರು ಎನ್ನುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ದೊರಕಿಲ್ಲ. ಲೂಯಿರೈಸರು ಇವನು ಬೋಧ ಮಹಾ ದೇವ ಎನ್ನುವ ರಾಜನಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದರು. ಇವನು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೭೧ರಲ್ಲಿ ಆಳು

1. ನೋಡಿ : ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿರುವ ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕಾದ ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಪುಟದ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆವೃತ್ತಿ, ೧೯೭೨, ಶಾಸನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೦ ಮತ್ತು ೨೧

ತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಮೂಡಿಗೆರೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.[2] ಇವನ ರಾಜಧಾನಿ ಮಹಾರಾಜದುರ್ಗ. ಇದು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸಮೀಕರಣಕ್ಕೆ ಬೋಧ ಎನ್ನುವ ಪದವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು, ಬೇರೆ ಯಾವ ಮಾಹಿತಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಬೋಧ ಮಹಾದೇವನು ಈ ಶಾಸನದ ಬೋಧರೂಪ ಭಗವರ್ ಆಗಿದ್ದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಈ ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಬೋಧ ಮಹಾದೇವನು ಕೊಡಗಿಗೆ ಬಂದುದಾಗಲೀ ಇಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದಾಗಲೀ ಇತರ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ, ಲೂಯಿರೈಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಕಷ್ಟ.

ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಬೋಧಿರೂಪ ಭಗವರ್ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ಪಾಲೂರಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅವನು ರಾಜನಾಗಿ ಇದ್ದ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಾಕ್ಷಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಬಿರುದುಗಳಾಗಲೀ ರಾಜಸೂಚಕ ಪದಗಳಾಗಲೀ ಮೊದಲನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಂಶ ಗಮನಾರ್ಹ. ಆದರೆ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗಮಂಡಲದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೋಧರೂಪ ಭಗವರ್ ಅರಸು ಎನ್ನುವ ಪದ ಇದೆ. ಆದರೆ ರಾಜನ ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳಾಗಲೀ, ವಂಶದ ಹೆಸರಾಗಲೀ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವನು ಅವಿದ್ಯಾಮೃತ್ಯು ಭಟ್ಟಾರಕರ ಶಿಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪರಿಷದದ ಅನುಯಾಯಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಆದುದರಿಂದ ಬೋಧರೂಪನು ಒಬ್ಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಲರ್ಹವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿರುವುದು ಮೇಲ್ಪುಂಡಿ ಕುನ್ನಿಯರಸನನ್ನು. ಅವನು ಆ ನಾಡಿನ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಬೋಧರೂಪ ಭಗವರ್ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ, ಭಗವರ್ ಎನ್ನುವುದೂ ಕೂಡ ಧಾರ್ಮಿಕ ಇಲ್ಲವೇ ಪೂಜನೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ರಾಜನನ್ನಲ್ಲ ಎಂಬುವುದೂ ಗಮನೀಯ ಸಂಗತಿ.

ಹಾಗಾದರೆ ಬೋಧರೂಪ ಭಗವರ್ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವಾದರೂ ಏನೆಂದರೆ, ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿಯ ಏರ್ಪಾಟನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಸ್ಥಾನತ್ತಾರ್‌ಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಆದುದರಿಂದ ಬೋಧರೂಪನೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಬಹುಶಃ ಸ್ಥಾನತ್ತಾರ್ ಆಗಿದ್ದು, ದೇವಾಲಯಗಳ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ತೋರುವುದರಿಂದ, ಬೋಧರೂಪನನ್ನು ಒಬ್ಬ ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಅಷ್ಟು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಿಕ ಅಥವಾ ಸ್ಥಾನತ್ತಾರ್ ಎಂಬುವವರು ದೇವಾಲಯಗಳ ಆಡಳಿತದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರಾಗಿದ್ದು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುವ ಅಂಶವನ್ನು ಡಾ॥ ಟಿ. ವಿ. ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.[3] ಆದುದರಿಂದ ಬೋಧರೂಪನು ಸ್ಥಾನತ್ತಾರ್ ಏಕೆ ಆಗಿರಬಾರದೆಂಬ ಊಹೆಯನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಪಾಲೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ದತ್ತಿಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಹಾದೇವ ದೇವಾಲಯವೇ ಈಗಿನ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಸಂಗತಿ

---

2. ಲೂಯಿರೈಸ್ : ಕೂರ್ಗ್ ಇನ್ಸ್‌ಕ್ರಿಪ್ಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೧೪, ಪು. ೧೯
3. ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ಅಂಡ್ ಸೋಷಿಯಲ್ ಲೈಫ್ ಅಂಡರ್ ವಿಜಯನಗರ, ಮದರಾಸು, ೧೯೪೦, ಪು. ೨೨೭

ಎಂದರೆ ಶೈವ ದೇವಾಲಯದ ದತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವೈಷ್ಣವರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿರುವುದು. ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ಸಾರಿ, ದೇವಾಲಯದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೂ ಇಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ.

ಭಾಗಮಂಡಲದ ಶಾಸನ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ತಾಮ್ರಪತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತೆಂದೂ ಅನಂತರ ಎಲ್ಲ ಜನಗಳ ಗಮನಕ್ಕೂ ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಿಸಲಾಯಿತೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಲಾದ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದುದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಯಾರಾದರೂ ಕುನ್ನಿಯರಸನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಪಾಲಿಸದೆ ಹೋದರೆ, ದಿನಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ಕಾಣಂ ಮತ್ತು ದಿನನಿತ್ಯದ ಎರಡರಷ್ಟು ದತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಒಂದು ವಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಹನ್ನೆರಡು ಕಳಂಜುಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಣಂ ಮತ್ತು ಕಳಂಜುಗಳು ಆ ಕಾಲದ ನಾಣ್ಯಗಳು.

ದತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ ಹದಿನೇಳು ದೀಪಗಳು, ೨೬ ನಾಳಿ ಅಕ್ಕಿ, ಹೋಮಕ್ಕೆ ೨ ನಾಳಿ ಮತ್ತು ಹೂವುಗಳಿಗಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ನಾಳಿ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ವೃಶ್ಚಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಆರು ದೀಪಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಜನಗಳು ಮಾಡುವ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ ವಾಚನವೂ ಸೇರಿದ್ದು, ಈ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲೋಪವುಂಟಾದರೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡೂವರೆ ಕಾಣಂ ಕೊಡಬೇಕು.[4] ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಷಯವಾದರೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಲೆಕ್ಕದ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡತಕ್ಕದ್ದು ಎನ್ನುವ ಮಾತೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಈ ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲ. ಮೊದಲನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವೇ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಕನ್ಯಾರಾಶಿಯಲ್ಲಿ, ವೃಶ್ಚಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರವಾರದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇದನ್ನು ಬರೆಯಲಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಿಪಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗ ಅಥವಾ ಕೊನೆಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಬಹುದೆಂದು ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿರುವ ರೈಸರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕಳಂಜು ಮತ್ತು ಕಾಣಂ ಎಂಬ ನಾಣ್ಯಗಳು ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳಲ್ಲ. ಅವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚೋಳರ ಕಾಲದ ನಾಣ್ಯಗಳು.[5] ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಈ ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಒಳಗೇ ಇರಬೇಕೆಂದೂ ವಿಶೇಷತಃ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.[6]

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವೆರಡೂ ಕುತೂಹಲಕರವಾದ ಶಾಸನಗಳು.

೧. ಲಿಪಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಈ ಶಾಸನಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾದವುಗಳು.

೨. ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದಿರುವ ಬೋಧರೂಪ ಭಗವರ್ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಇವು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತವೆ.

೩. ತಾಮ್ರಪತ್ರಗಳ ನಕಲನ್ನು ಭಾಗಮಂಡಲದ ಶಿಲಾಶಾಸನವು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

೪. ದೇವಾಲಯದ ದತ್ತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇವು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

---

4. ಕಾಣಂ ಎನ್ನುವುದು ತೆರಿಗೆಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು.
5. ಕೆ. ಎ. ನೀಲಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ : ದಿ ಚೋಳಾಸ್, ಮದರಾಸು, ೧೯೫೫, ಪು. ೬೧೩
6. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವಾಗ ಡಾ॥ ಎ. ವಿ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಅವರು 'ಕಳಂಜು' ಎಂಬ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿಲ್ಲ — ನೋಡಿ : ದಿ ಕಾಯಿನ್ಸ್ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೭೫, ಪು. ೧೪೨. ಆದರೆ ಚೋಳರ ಶಾಸನಗಳು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ದೊರಕಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವು ಕೊಂಗಾಳ್ವ ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಕೊಂಗಾಳ್ವರು ಚೋಳರೊಡನೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು.